

PĀRSTRĀDE UN RAŽOŠANA

Dr. Rūta Bendere

Pētījumā izmantotā metodika

- Apsekoto uzņēmumu atlase veikta izmantojot Valsts vides dienesta izsniegto A un B kategoriju atļaujas, kas sniegtas lielākajiem pārtikas ražošanas uzņēmumiem visā Latvijā, kopumā – no 176 uzņēmumiem apsekoti 100 uzņēmumi.
- Uzņēmumu radītie atkritumu daudzumi un veidi noteikti pēc Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra sniegtās informācijas atbilstoši formām 3A – atkritumi;
- Darbinieku skaits, kas dotā gada laikā ir strādājuši konkrētā uzņēmumā, ir noteikts pēc Lursoft datu bāzē uzrādītā darbinieku skaita.
- Dati par radīto atkritumu daudzumiem un veidiem tika ņemti no uzņēmumu apstiprinātajām gada 3A atskaitēm individuāli ievadot katra uzņēmuma nosaukumu un saņemot ievadītās atskaites tekstu. Uzņēmumu lielums noteikts pēc saražotās produkcijas apjoma un strādājošo skaita.

- Uzņēmumu darbinieku skaits un kodu atbilstība tika precizēta ar 3A anketu sastādītājiem telefona intervijās, kā arī izmantojot Lursoft datu bāzes.
- Datu apkopošana tika veikta izmantojot koeficienta metodi nosakot atkritumu daudzumu un veidu pēc reprezentatīvo datu apkopojuma uz vienu strādājošo un tālāk izmantojot Valsts statistikas pārvaldes datus par pārtikas ražošanas nozarēs (NACE kodi C10 un C11) strādājošo skaitu Latvijā
- Pārtikas atlikumu tiešā mērīšana notiek katrā uzņēmumā, kas iesniedzis 3A atskaiti. Tās precizitāte projektā netiek pārbaudīta
- Salīdzinot ar Centrālās statistikas pārvaldes uzrādīto darbinieku skaitu ar attiecīgo klasifikācijas kodu C10 (pārtiku ražojošie uzņēmumi) un C11 (dzērienus ražojošie uzņēmumi), attiecīgajos gados apsekoto uzņēmumu darbinieku skaits ir ~50% no visiem attiecīgajā nozarē strādājošiem

Apsekoto uzņēmumu dati salīdzinājumā ar Valsts Statistikas pārvaldes datu bāzē esošajiem

Darbības veids	2019.g.	2020.g.
Apsekoto uzņēmumu skaits	100	100
VPVB izsniegto A un B kategorijas atļaujas saņēmušo uzņēmumu skaits	158	158
Apsekoto uzņēmumu darbinieku skaits	9808	9963
CSP datu bāzes dati par darbinieku skaitu (C10, C11) attiecīgajā gadā	19576	20157

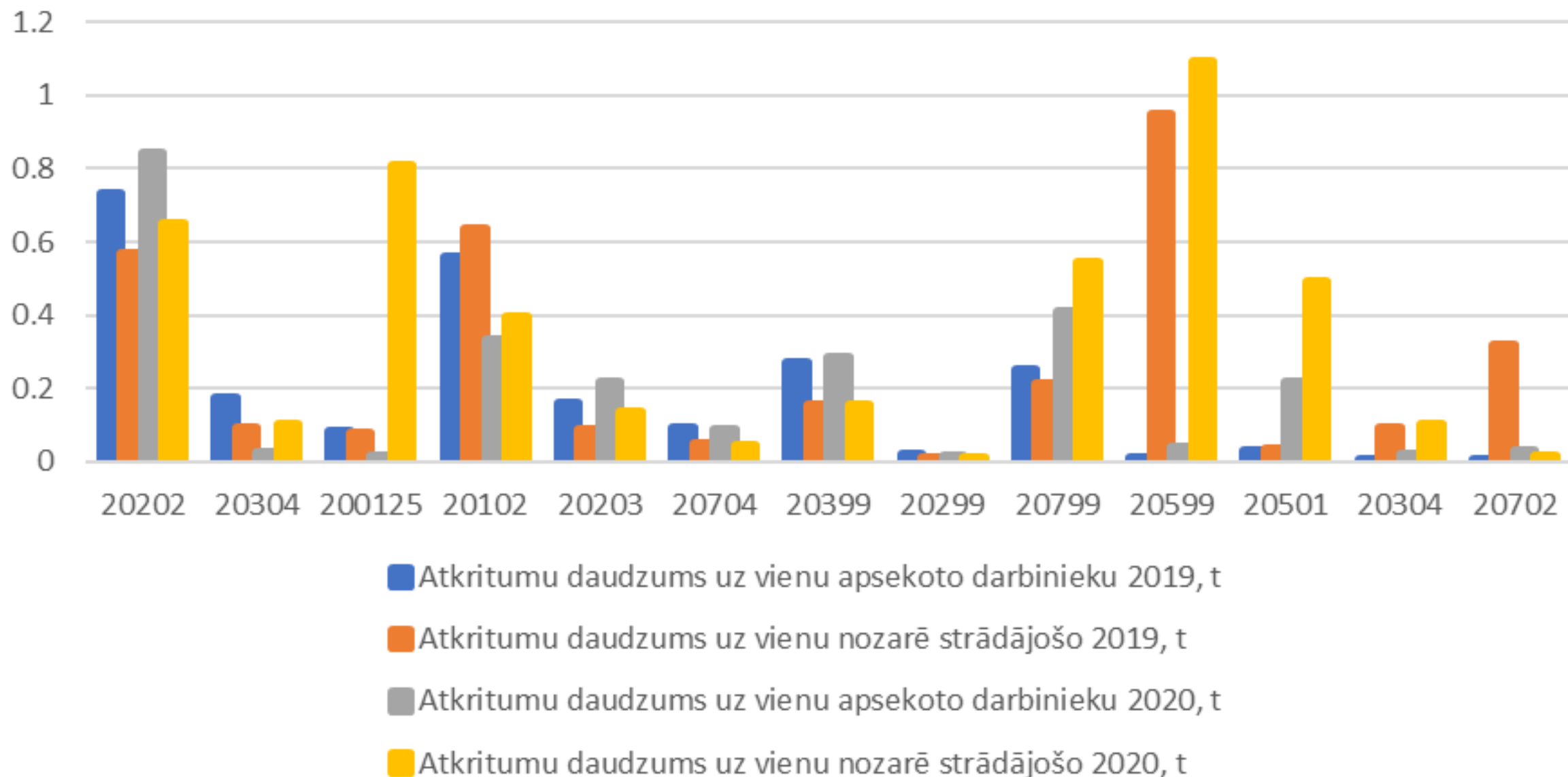
Pārtikas ražošanas uzņēmumu radīto pārtikas atkritumu veidi un daudzumi 2019. un 2020.g.

Klasifikācijas kods	Atkritumu veids	2019.g.	2020.g.
0202	Gaļas, zivju un citu dz. pārt. Produktu ražošanā	13102.5	16029.5
0203	Augļu, dārzeņu, graudaugu, pārtikas eļļu, konservu u.c.	6657	7331.87
0205	Piena produktu ražošana	19183	26398.7
0206	Maizes un konditorijas izstrādājumi	0	0
0207	Alkoholiskie un bezalkoholiskie dzērieni	11350.7	12127.7

Pārtikas ražošanas uzņēmumu radīto atkritumu daudzumi, 2019., 2020.g.

Atkritumu klasifik. kods	Radīto atkritumu veids	2019. g. apsekoto uzņēmumu radīto atkritumu daudzums, t	LVĢMC sniegtais kopējais radīto atkritumu daudzums 2019.g., t	2020.g. apsekoto uzņēmumu radīto atkritumu daudzums, t	LVĢMC sniegtais kopējais radīto atkritumu daudzums, 2020.g., t
20202	Dzīvnieku audu atkritumi	7180.9	11162	8389.2	13135.5
20304	Patērēšanai vai apstrādei nederīgi materiāli	1693	1834	264	2088.87
20203	Patēriņam vai apstrādei nederīgi materiāli (gaļa, zivis)	1570	1699.9	2167.4	2703
20704	Patēriņam vai pārstrādei nederīgi materiāli (alkoh. dzērieni)	927.7	927.7	853	853.7
20399	Citi šīs grupas atkritumi (augļi, dārzeņi)	2647	2989	2847	3154
20299	Citi šīs grupas atkritumi (gaļa, zivis)	210	240,6	165	191
20799	Citi šīs grupas atkritumi (dzērieni)	2484	4161	4073.9	10971
20599	Citi šīs grupas atkritumi (piens)	114.96	18538	388	22059
20501	Pārstrādei vai patēriņam nederīgi materiāli (piena)	304.3	644.9	2145	9901
20304	Patērēšanai vai apstrādei nederīgi materiāli (augļi,dārzeņi,..)	32	1834	220	2089
20702	Spirta destilēšanas atkritumi	15	6262	303	303
kopā	Pārtikas atkritumi	17182.84	50293.1	21820.51	61887.77

Atkritumu daudzuma izmaiņas uz vienu strādājošo

Pārtikas atkritumu neatšķirotā daļa, kas tiek noglabāta (kods 200301)

Darbības veids	2019.g.,t	2020.g.,t
Apsekoto uzņēmumu noglabātā nešķirotā sadzīves atkritumu daļa	7991.7	10426.5
Nozares uzņēmumu noglabātā nešķirotā sadzīves atkritumu daļa	15950	21094.7
Pārtikas atkritumu daudzums noglabātajā atkritumu daļā	3190	4219

Pārtikas ražošanas nozares radīto pārtikas atkritumu daudzums 2019. un 2020. gadā

Gads	Pārstrādājamo atkritumu daudzums, t	Noglabājamo atkritumu daudzums,t	Kopējais radītais atkritumu daudzums,t
2019	50293	3190	53483
2020	61888	4219	66107

Secinājumi

- Balstoties uz veiktajiem aprēķiniem un pamatojoties uz Latvijas republikā pieejamām un izmantotajām datu bāzēm, var secināt, ka kopējais pārtikas ražošanas uzņēmumu radītais pārtikas atkritumu daudzums 2019. gadā ir 53483t, no kurām 50293 t tiek atšķirotas un nodotas pārstrādei, bet 3190 t tiek sajauktas ar citiem sadzīves atkritumiem un noglabātas.
- Savukārt kopējais pārtikas ražošanas uzņēmumu radītais pārtikas atkritumu daudzums 2020. gadā ir 66107 t, no kurām 61888 t tiek atšķirotas un nodotas pārstrādei, bet 4219 t tiek sajauktas ar citiem sadzīves atkritumiem un noglabātas.

Lai precizētu radīto pārtikas atkritumu daudzumu pārtikas ražošanas procesā, ir nepieciešams:

1. Papildināt iesniedzamo 3A anketu formas ar darbības virziena NACE kodu (atbilstoši Valsts statistikas pārvaldes iedalījumam), kā arī jānorāda uzņēmuma darbinieku skaits attiecīgā atskaites gada laikā.
2. Jāveic atkārtoti izskaidrojošais darbs ar uzņēmumiem un Reģionālajām vides pārvaldēm par datu ievadi 3A formās, noteiktu kodu izmantošanu attiecīgajiem atkritumu veidiem, kādi ražošanas atlikumi ir jānorāda atkritumu uzskaitē. Tas jāveic kā tiešsaistē, tā arī izsūtot rīkojuma tekstu.
3. Nākamā gada laikā ir jāizveido uzņēmumu iesniegto datu apkopojums, apkopojot līdzīga profila uzņēmumus un jāizdala tie uzņēmumi, kuru dati, pārrēķinot uz vienu darbinieku, būtiski atšķiras. Šie uzņēmumi ir klātienē jāapseko atbilstoši izstrādātajām prasībām. Klātienē ir jāapseko arī atsevišķi nozares uzņēmumi, kas iekļaujas vidējā datu masīvā. Uzdevumu var deleģēt noteiktai organizācijai, kas regulāri katru gadu veic norādītās darbības.

Lai precizētu radīto pārtikas atkritumu daudzumu pārtikas ražošanas procesā, ir nepieciešams:

4. Pēc iespējas jāatvieglo atkritumu apsaimniekojošo uzņēmumu atļauju papildināšana ar nepieciešamo atkritumu kodiem.
5. Veikaliem ir jāatbild par savu pasūtīto produktu daudzumu un jāmaksā par radīto atkritumu daudzumu. Atpakaļ nosūtīšana uzņēmumiem nav risinājums. Liela daļa no palikušajiem neizmantotajiem produktiem ir izmantojama biogāzes ieguvei. Uzņēmums SIA "Moss & Moss" ir iegādājies spiedi, kas palīdz atdalīt iepakojuma materiālu no produkta, un sagatavoto masu var nodot biogāzes ražošanai.
6. Jāapzina kādu pārtikas atkritumu veidu pārstrāde Latvijā nav iespējama, jāveido vai jāpapildina esošās pārstrādes jaudas, kā arī jākoordinē to pārstrāde ar kaimiņu valstīm.